

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ДОПОМІЖНОГО ВИРОБНИЦТВА В СТРУКТУРІ ОСНОВНОГО ВИРОБНИЦТВА ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

На сьогоднішній день, в Україні спостерігається велика кількість промислових підприємств, які виготовляють найрізноманітнішу продукцію в діяльності яких, безпосередньо, задієне допоміжне виробництво. Допоміжне виробництво відіграє другорядну роль, так як забезпечує ритмічну та безперебійну роботу основного виробництва і тим самим впливає на кінцевий результат діяльності підприємства.

Вагомий внесок у формування теоретичних та практичних основ діяльності основного і допоміжного виробництва зробили Ф.Ф. Бутинець, Б.В. Власов, Г.І. Грінман, А.М. Марочкіна, В.П. Палій, В.М. Семенов, В.В. Сопко, І.Є. Тішков, А. Харітонова, М.Г. Чумаченко.

Допоміжне виробництво – частина виробничої діяльності підприємства, необхідна для обслуговування основного виробництва і забезпечення безперебійного виготовлення і випуску його продукції. Допоміжне виробництво існує на будь-якому підприємстві, його діяльність є невід'ємною частиною виробничого процесу. Залежно від галузі промисловості, масштабів підприємства, виду діяльності, технології виробництва допоміжне виробництво може поділятися на різні підрозділи.

Аналізуючи дані державної служби статистики, розглянемо яка частка допоміжного виробництва займає у структурі промисловості України (рис. 1).

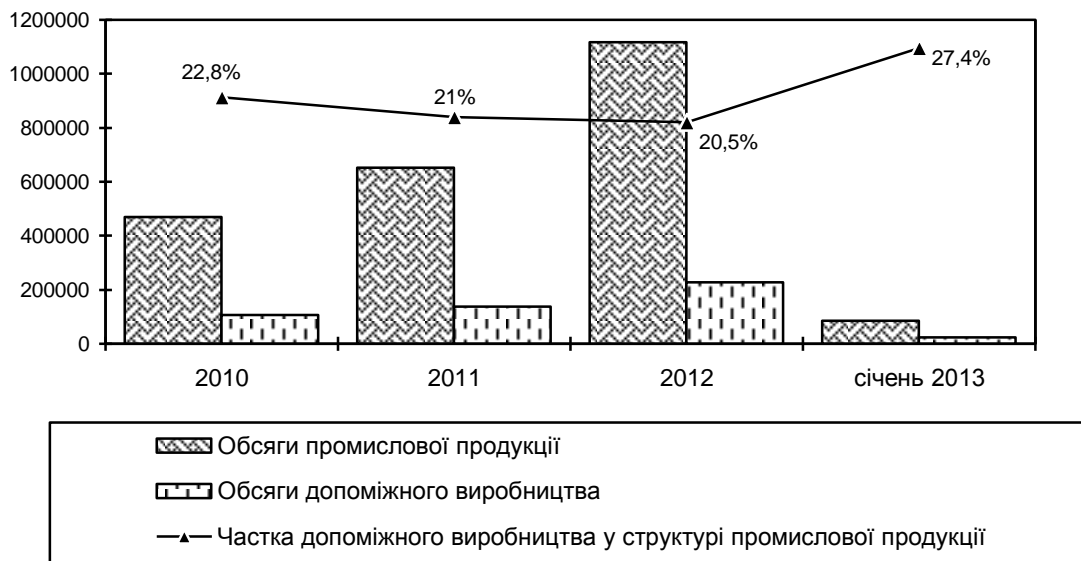

Рис. 1. Питома вага допоміжного виробництва в структурі промислової продукції України

Згідно рис. 1. можна сказати, що допоміжне виробництво в структурі промислової продукції становить приблизно від 20% до 27% загальної сукупності. Це порівняно невелике значення, проте діяльність (в основному великих та середніх) підприємств без допоміжного виробництва є майже неможливою.

Отже, допоміжне виробництво має місце в багатьох видах діяльності, проте найбільше значення має важка промисловість, легка промисловість, переробна промисловість, харчова промисловість, сільське господарство, машинобудівна промисловість. Підприємства даних галузей, крім основного виробництва, виділяють ще допоміжне виробництво, як окремий об'єкт діяльності, відкриваючи окремий рахунок, розробляючи внутрішні документи та складаючи внутрішню звітність для прийняття управлінських рішень.

На більшості промислових підприємств, допоміжне виробництво представлене у вигляді наступних підрозділів: інструментальне виробництво, ремонтне виробництво, енергетичне виробництво і транспортне господарство.

Застосування на підприємстві широкої номенклатури й асортименту інструментів і технологічного оснащення, зумовлює необхідність організації інструментального господарства для виконання завдань виробництва, постачання, планування, виготовлення та зберігання необхідного інструменту з доставкою його до робочих місць.

Ремонтне господарство підприємства призначене підтримувати у справному стані будівлі, обладнання, устаткування основних цехів шляхом його обслуговування, ремонту і модернізації.

Сучасні виробництва споживають у великих кількостях паливо, електроенергію, пару, газ, воду та інші енергоносії, тому значне місце у виробничій інфраструктурі підприємства посідає енергетичне господарство. Воно забезпечує різноманітними видами енергії основні, допоміжні цехи та усі підрозділи підприємства.

Виготовлення продукції на підприємстві супроводжується величезним обсягом транспортно-складських, вантажно-розвантажувальних робіт з обслуговування внутрішнього і зовнішнього вантажообігу, що викликає потребу у створенні транспортного господарства та близьких до нього складського і тарного господарств. Від раціональної організації цих господарств багато в чому залежать ритмічність роботи основних цехів, тривалість виробничих циклів і рівень витрат на виробництво продукції.

Розглядаючи характер робіт допоміжного виробництва, можна сказати, що до його діяльності відносять: забезпечення усіх підрозділів підприємства різними видами енергії (електропостачання, газопостачання, водопостачання); виготовлення, ремонт, відновлення і зберігання інструментів, приладів; відвантаження і транспортування продукції; різні види ремонту устаткування.

Якщо розглядати структуру собівартості виготовленої продукції, то певні статті витрат відносяться до витрат допоміжного виробництва. Собівартість продукції, робіт (послуг) виконаних допоміжним виробництвом для цехів основного виробництва складається з фактичних витрат і частки загальновиробничих витрат. До собівартості продукції, яка виготовляється для власних потреб допоміжного виробництва включаються витрати, виходячи з прямих (основних) витрат. Собівартість продукції, робіт (послуг) наданими невеликими допоміжними виробництвами, які повністю споживаються підприємством, – окремо не калькуюються, а витрати на їх виробництво включаються у відповідні статті витрат на обслуговування виробництва.

Завдання та функції допоміжного виробництва залежать від технологічних особливостей підприємства та його масштабів. На практиці виділяють два види допоміжного виробництва:

- допоміжні виробництва, які виготовляють не складну за своїм технологічним процесом однорідну продукцію. Сюди належать електростанції, котельні, холодильні, транспортні, компресорні, очисні споруди та інші виробництва, які обслуговують декілька цехів і постачають їм свою продукцію;

- допоміжні виробництва, які виготовляють більш складнішу за своїм технологічним процесом різноманітну продукцію. До даного виду належать інструментальний, ремонтно-механічний, деревообробний, тарний та інші цехи.

Однорідна продукція допоміжних виробництв щомісячно розподіляється між споживачами, і як правило, на кінець звітної періоду немає залишків.

Допоміжне виробництво за своєю сутністю є мало досліджуваним об'єктом, так як в ході виробничої діяльності має обслуговуючий, допоміжний характер, проте на практиці, для зменшення витрат основної продукції, необхідно переглянути статті витрат допоміжного виробництва, адже саме тут можуть приховуватись нераціональні витрати, які в кінцевому результаті збільшують собівартість основної продукції.

Значення допоміжного виробництва в діяльності промислових підприємств, дає підстави стверджувати, що допоміжне виробництво – це виробнича діяльність підприємства, необхідна для обслуговування основного виду діяльності та забезпечення безперебійного виготовлення та випуску продукції, надання послуг, проводиться у певних структурних підрозділах або відокремлених самостійних одиницях.